

Din Skog

Tips!

Färga med
svamp

Gödsling sätter fart på skogen

LYCKAD AVVERKNING
GAV SKOGSKÄNSLA
OCH PENGAR

STOR ELLER
LITEN MASKIN I
GALLRINGEN?

DIN SKOG distribueras till skogsägare med skog i de fem nordligaste länen. Kontakt för frågor som gäller nya prenumeranter, adressändringar och reportagetips: misan.lindqvist@sca.com eller tel 060-19 31 16.

REDAKTION

Ansvärig utgivare:

Jonas Mårtensson

Redaktör:

Misan Lindqvist

Projektleddning:

Kerstin Olofsson Kommunikation

Formgivare:

Matsson Reklam & Information

På omslaget: Mats Åhlund

Omslagsfoto: Susanne Lindholm

Tryck: Stibo Vimmerby

Upplaga: 42 000

Adress: SCA Skog AB, 851 88 Sundsvall

Tel: 060-19 30 00

Hemsida: sca.com/skog

SCA värnar om den personliga integriteten för prenumeranter av våra tidningar. Läs mer om hur vi hanterar dina personuppgifter i vår integritetsskyddsinformation på sca.com. Om du inte längre vill prenumerera på Din Skog kontakta misan.lindqvist@sca.com så avslutar vi omgående hanteringen av dina personuppgifter kopplad till denna prenumeration.

Citera oss gärna, men ange källan.

KÄRNAN I SCAs verksamhet är den växande skogen, Europas största privata skogsinnehav. Kring denna unika resurs har vi byggt en välutvecklad värdekedja baserad på förnybar råvara från våra egna och andras skogar. Vi erbjuder förpackningspapper, massa, trävaror, förnybar energi, tjänster för skogsägare och effektiva transportlösningar.

INNEHÅLL

4 LYCKAD AVERKNING I FÄBODSKOG

Gav både skogskänsla och klirr i kassan.

9 RÖDLISTADE ARTER

Så fungerar den svenska rödlistan.

12 GÖDSLING SÄTTER FART PÅ SKOGEN

Smart investering som ger mer virke.

16 BÄTTRE TILLVÄXT OCH EKONOMI

Mats gödslar för ett lönsamt skogsbruk.

20 ÖVERKLAGA SKATTEÄRENDEN

Så gör du om du inte är nöjd.

22 FÄRGA MED SVAMP

Magiska färger – om svampen vill.

28 STOR ELLER LITEN SKOGSMASKIN

Vilka faktorer påverkar kvaliteten?

31 SOLID LOGGING

En framgångsrik familjehistoria.

Svensk skogsnäring måste skyddas

SVENSKT SKOGSBRUK OCH SKOGSINDUSTRI har länge skapat välbstånd och bidragit till den svenska välfärden. Skogarna genererar också en klimatnytta som överstiger Sveriges territoriella utsläpp. Skogsnäringen har dessutom en nettoexport, alltså export minus import, som är nästan fyra gånger så stor som hela tillverkningsindustrins nettoexport. Vidare bidrar skogsnäringen med omkring 120 000 arbetstillfällen, ofta på landsbygden, och är viktig för många andra branscher. Samtidigt har volymen stående skog fördubblats under de senaste hundra åren.

Dessvärre ser vi att EU-systemet, och i vissa fall även svenska politiker, av okunskap eller missriktad välvilja agerar på ett sätt som är kontraproduktivt för både välbstånd och klimat. Det finns ett antal EU-förordningar att vara uppmärksam på när de nu ska implementeras:

- **LULUCF:** EU:s markanvändningsförordning är i grunden feltäckt och räknar inte in den stora klimatnytta som skapas när förnybara produkter ersätter produkter med stort fossilt avtryck. Det gör att förordningen förminskar den svenska skogens funktion till att enbart vara en passiv kolsänka för att kompensera för andra sektorer och länders utsläpp.

LULUCF är så pass undermåligt utformad att den framstår som gynnsam för oljeproducenter och enskilda EU-länder som vill undvika svåra beslut om utsläppsminskningar i sektorer som är viktiga för dem. Sverige ser ut att bli utnyttjat, dessutom på ett sätt som riskerar att minska vår klimatnytta.

- **AVSKOGNINGSFÖRORDNINGEN:** Som ofta med EU-lagstiftningar finns en välbäddande avsikt, men här döljer sig ett administrativt berg. Kravbilden riskerar bli att varje enskild toaletterulle i närbutiken och varje plank i byggvaruhandeln ska kunna spåras till rätt stubbe i skogen. Avsikten är primärt att förhindra att skogar avverkas för att konverteras till jordbruksmark. Men avskogning är inte ett problem i Sverige. Här har vi sedan länge lagkrav att återplantera efter avverkning.

- **NATURRESTAURERINGSFÖRORDNINGEN:** Även här finns en i grunden god avsikt, men alla EU-länder har olika förutsättningar. Svensk skogsnäring har sedan slutet av 1990-talet genomgått stora förändringar, där storleken på hyggen har minskat radikalt och vi systematiskt sparar hänsynsytor vid avverkningar. I kombination med stora frivilliga avsättningar och andra aktiva insatser har vi redan skapat väsentligt bättre förutsättningar för biologisk mångfald.

SVERIGE BÖR VERKA för en implementering av dessa förordningar som inte försämrar för övriga samhällsmål. Till exempel en god ekonomisk utveckling och landets förmåga att göra global klimatnytta.

Den gröna omställningen kräver mer biomassa, effektiv råvaruhantering och stora investeringar i skogliga innovationer. Det kräver i sin tur att Sverige tar kampen för vår konkurrenskraft och står upp mot feltäckt överstatlig detaljstyrning som inte är skapad för svenska förhållanden.

ULF LARSSON,
VD OCH KONCERNCHIEF, SCA

**Lyckad avverkning gav
fäbodskogen nytt liv
– och klirr i kassan**

Skogsägarna hade tänkt sig en för-
yngringsavverkning och en omstart
för skogen i det gamla fåbodområdet
Bäck, nära Indal utanför Sundsvall.
Men SCAs virkesköpare Patrik Löf-
stedt föreslog något helt annat. I dag
är området ljus och luftigt med många
kvarlämnade lövträd, friställda tallar,
faunadepåer och tydligt markerade
lämningar.

– Det är roligt att både kunna bruka
och bevara skogen, säger skogsäga-
ren Peter Magnusson nöjt.

TEXT: MISAN LINDQVIST • FOTO: MICHAEL ENGMAN

Solen strilar ner mellan de ståtliga björkarna
och på håll skymtar Bäckstjärnen, eller Fåbod-
tjärnen som den hette en gång i tiden. En bit
bort sträcker sig gedigna tallar mot den blå
himlen. Här och var fladdrar kulturstubbarnas snitsel-
band lojt i vinden. När vi rör oss genom området
stannar Patrik till och pekar på en gammal, delvis
gömd, järnspis.

– Här har det legat en fåbodbyggnad, man kan ana
skorstenen i stenhögen!

– Ja, det här var en väl använd fåbod förr i tiden,
säger Peter och visar en svartvit bild från 1919, med
kor, byggnader och fåbodjäntor.

20 DELÄGARE

Området ägs av samfälligheten Bäckens fåbodlar, där
Peter är en av delägarna. Han härstammar från byn
Bäck och det var från början hans mamma som tog
tag i fåbodområdet, som inte hade varit föremål för
några skogliga åtgärder sedan 1960-talet. Men när hon
gick bort 2021 föll det på Peters lott att hantera den
täta granskogen som växte där.

– Vi är 15 deläggande fastigheter med 20 delägare,
varav SCA är en. Så det kändes naturligt att kontakta
Patrik som är SCAs virkesköpare i området. Skogen var

Ljust och fint och en härlig skogskänsla. Det blev resultatet
efter att SCA gjort en naturvårdande avverkning i det gamla
fåbodområdet i Indalstrakten, Sundsvall.

Peter tog bilder både före och efter avverkningen i vintras. Den första bilden visar den mycket täta granskogen och den andra bilden visar den ljusa och utglesade skogen efter avverkning.

rejält eftersatt och vår ursprungliga idé var att avverka allt och börja om med ny skog. Men så blev det inte, som tur är, säger Peter.

De första kontakterna med SCA skedde hösten 2022 och Patrik gav sig snabbt ut för att besöka området tillsammans med traktplaneraren Jonas Eriksson.

– Vi kände direkt att det här inte borde förnyingsavverkas, utan fick en annan målbild med tanke på att det är en fin kulturmiljö. Vi började skissa på ett

förslag med en mer naturvårdande avverkning, berättar Patrik.

ÅTERSKAPA FÄBODMILJÖN

Patrik och Jonas såg en möjlighet att återskapa området så som det såg ut under fäbodtiden.

– Vi föreslog en inledande underväxtröjning, där mindre träd skulle tas bort. Därefter en vinteravverkning med fokus på att ta bort alla granar och friställa lövträd och tallar. Dessutom skulle vi skapa faunadepåer av död ved och givetvis skydda alla forn- och kulturlämningar och märka ut dessa med kulturstubbar. Här finns flera husgrunder, odlingsrösen och stigar.

Patrik berättade för Peter om målbilden, och han gillade idén. Därefter började det idoga arbetet med att kontakta de andra delägarna. Peter blev lite av spindeln i nätet och skickade ut förslaget med åtgärdsbeskrivning och kartor.

– Flera jag pratade med sa att det var på tiden att det blev åtgärdat. Vissa var med på förslaget på en gång, medan andra ville fundera en stund, berättar Peter.

– En del var ju lite fundersamma på kostnaden och om de skulle få en intäkt från avverkningen, säger Patrik.

Till sist var alla delägare med på idén och alla kontrakt påskrivna. Sommaren 2023 gjordes underväxtröjningen och i januari 2024 rullade skogsmaskinerna in.

– Det var ett massivt trakttdirektiv som maskinförarna fick, eftersom det är så mycket specialåtgärder, säger Peter. Jag tog skotern hit ett par gånger för att kunna följa arbetet på plats.

Området har fått flera faunadepåer med lågor av tall och även torrgranar och lövträd.

– Det ger olika lokala strukturer för olika arters behov. Vissa arter vill ha död ved som ligger ljust och soligt medan andra söker sig till skuggan och fuktigheten i botten av en depå, förklarar Patrik.

Peter och Patrik tittar på gamla bilder från fäboden och försöker lista ut var byggnaderna låg.

GAV MYCKET VIRKE

Avverkningen resulterade i över 1 000 kubikmeter virke. Merparten var så klart grantimmer, men även talltimmer, barrmassaved och lövmassaved kördes ut.

– Det blev rejält med virke men ändå finns skogskänslan kvar, så det blev som vi hade tänkt oss. Vi har lyckats bevara och återskapa en fin kultur- och naturmiljö med mycket hänsyn, säger Patrik.

– Jag är väldigt nöjd. Och nu ser man tjärnen från bilvägen! Det har vi inte gjort på många år eftersom den täta granskogen skymde allt, säger Peter.

Avverkningslaget har lämnat de träd som bedömts som mest stormfasta, så att de kan stå kvar länge. Det talldominerade området blev lite glesare än en timmerställning, men inte så gles som en fröträdställning.

– I områden med mer lövträd har vi friställt lövträden för att skapa möjlighet för örter och gräs att få mer fäste och sprida ut sig än mer. Vi ser redan att blommor som midsommarblomster, älgört och hundkex har kommit, säger Patrik.

VIKTIGT MED DÖD VED

Eftersom SCA är en av delägarna och bedriver ett FSC®-certifierat skogsbruk (FSC®C004466) var det viktigt att bevara och skapa död ved. Riktigt gamla lågor (döda trädstammar på marken) fick inte flyttas, men nyare död ved kunde varsamt lyftas bort och läggas samman med de äldre lågorna. Genom att koncentrera olika typer av död ved kunde maskinförarna skapa de planerade faunadepåerna, vilket

gynnar många insekter och andra arter som är beroende av olika typer av död ved.

– Jag visste inte så mycket om det här med död ved, men det här blev ju en bra lösning, säger Peter.

PLUS FÖR ALLA

Hur gick det då med lönsamheten?

– Det blev plus för alla delägarna. Avverkningskostnaden var kanske lite högre än vid en vanlig föryngringsavverkning, men det här blev ju snarare en gallring med naturvårdande åtgärder. Och tack vare en bra planering och ett väl utfört arbete av Timrålaget, ett av SCAs egna lag, så drog kostnaderna inte i väg, berättar Patrik.

Området kommer att återbeskogas genom naturlig föryngring.

– Att markbereda och plantera här skulle inte bli bra, med tanke på hur området ser ut. Sedan finns det fina möjligheter för samfälligheten i framtiden. Om 10-15 år är det möjligt att avverka en del av lövträden och även ta ut en del talltimmer om man vill, och ändå behålla områdets karaktär. Men då behöver samfälligheten satsa på att röja i den uppväxande skogen, för annars blir det på sikt en tät djungel igen, säger Patrik.

– Det här blev ju något helt annat än en kalavverkning. Den täta granskogen är borta, men det känns fortfarande som en skog fastän det har avverkats mycket. Det blev mycket bra, avslutar Peter.

Se fler bilder på:
sca.com/skog/fabod

**PETER
MAGNUSSON**

Bor: Sundsvall.

Gör: Jobbar med försäkringar, bl a skogsskador, och är skogsägare.

Det bästa med skog: Att se hur den växer och ständigt förändras.

SCA ny partner till det svenska längdlandslaget

Från och med säsongen 24/25 är SCA klimat- och Team Partner till det svenska längdlandslaget. Målet med partnerskapet är att väga in hållbarhetsaspekter i gemensamma arrangemang och tillsammans bidra till en positiv utveckling för samhälle och miljö.

DET TREÅRIGA AVTALET innebär att SCA kommer att synas i olika sammanhang kopplade till Svenska Skidförbundet. Aktiva från längdlandslaget kommer i sin tur att medverka i SCAs olika kommunikationskanaler och i olika evenemang.

– Det är få idrotter som förknippas så mycket med skogen som längd-

FOTO: SKIDLANDSLAGET

skidor och det finns inget annat privat företag i Europa som har så stora skogar som SCA. Därför är vi glada över det här samarbetet. Nu stöttar vi

svensk längdskidåkning hela vägen från barn- och ungdomar i lokala föreningar till den yttersta världstoppen, säger Ulf Larsson, vd för SCA.

Ny hållbarhetschef för SCA

DEN 1 SEPTEMBER tillträdde Per Funkquist som ny hållbarhetschef för SCA. Per har en lång och gedigen erfarenhet från skogsindustrin och kommer närmast från en roll som hållbarhets- och kommunikationschef vid Billerud.

– Det kommer att bli väldigt spännande att jobba hos SCA, Europas största privata skogsägare, som via sitt skogliga innehav skapar stora nyttor för både Sverige och de lokalsamhällen där bolaget verkar, säger Per.

Per Funkquist

Intäktsdelning till närboende vid vindkraftsparker

SCA GÅR FÖRE den statliga utredningen "Värdet av vinden" och inför en egen ersättningsmodell till boende nära de nya vindparker som SCA utvecklar.

– Vi ser att det är en rättvis och bra åtgärd att gå före när det gäller intäktsdelning med närboende, säger Martin Ingels, vindkraftschef på SCA.

Under verkets livstid ska närboende årligen få rätt till en andel av verkets intäkt.

Ersättningsens storlek kommer att baseras på avståndet till turbin och turbinens genererade intäkt. En enskild bostadsbyggnad kommer att ha rätt till maximalt 0,25 procent av ett enskilt verks intäkt.

Utöver intäktsdelningen sätter SCA även av 0,5 procent av parkens intäkter från elförsäljningen till en bygdepeng för lokalsamhället under hela parkens produktiva livslängd.

SCA välkomnar också regeringens förslag om att kommunerna ska få en ersättning från staten för vindkraftverk på kommunal mark.

– Det är ett första steg för att underlätta processerna med vindkraft och förstärka den lokala fördelen med att bidra till den gröna omställningen, säger Martin.

Läs mer på:
sca.com/intaktsdelning

RÖDLISTAN

– VAD ÄR DET OCH HUR FUNGERAR DEN?

Den svenska rödlistan är en sammanställning av tillståndet för enskilda arter och används ofta i debatten om skogsbruket. Men varför blir en art rödlistad? Och riskerar alla arter på listan verkligen att dö ut eller hur ser det ut?

– Rödlistan är en rik kunskapskälla när det gäller arter, men många missförstår vad siffrorna från rödlistan innebär, säger Per Simonsson, naturvårdsbiolog och en av författarna till rapporten Biologisk mångfald i skogen.

TEXT: MISAN LINDQVIST

Vad är rödlistan och hur tas den fram?

– Rödlistan är en sammanställning av arters status inom ett land och bedömningarna görs utifrån kriterier som utvecklats av den Internationella naturvårdsunionen (IUCN). I Sverige finns 14 expertkommittéer som gör statusbedömningar för olika artgrupper och sedan är det SLU Artdatabanken som sammanställer rödlistan.

Det går inte att få fram exakta uppgifter om varje art, utan expertkommittéerna gör mycket kvalificerade gissningar, försöker se trender och tolka utvecklingen av olika arters livsmiljöer. Bäst koll har man på fåglar, för där finns det årliga standardiserade fågelinventeringar att luta sig mot.

Sverige gav ut sin första lista 2000 och 2020 kom den femte versionen. Rödlistan tillhör dock inte Sveriges officiella statistik och omfattas därför inte av regler för kvalitetssäkring och transparens. Rödlistade arter är inte per automatik skyddade enligt lag, men det finns flera rödlistade arter som också är fridlysta, och därför skyddade.

SLU Artdatabanken presenterar rödlistan som en sammanställning över enskilda arters risk att dö ut?

– Ja, det gör de. Det är dilemmat med rödlistan – att man inte kommunicerar om den på rätt sätt. Det leder till att många tror att alla rödlistade arter håller på att dö ut, vilket inte är sant. Även vanliga arter kan bli rödlistade.

Per
Simonsson

Hur många arter finns det på listan?

– Expertkommittéerna bedömer nästan 22 000 av de drygt 60 000 arter som påträffats i Sverige. Av dessa 22 000 är drygt 4 700 rödlistade, vilket innebär att de har klassificerats i olika hotkategorier.

Hur fungerar rödlistningen?

– Arterna klassificeras utifrån ett antal kriterier. Arter som inte minskar och är vanliga i stora delar av landet bedöms som Livskraftiga och de är alltså inte rödlistade. En art blir däremot rödlistad om den minskar i antal, är ovanlig och/eller har ett mycket litet utbredningsområde. Då hamnar arten i någon av kategorierna Nära hotad, Sårbar, Starkt hotad eller Akut hotad. Det finns också arter som man inte vet så mycket om och de sorteras i kategorin Kunskapsbrist som också ingår i rödlistningen. De arter som klassas som Sårbara, Starkt hotade och Akut hotade benämns i sin tur som ”hotade arter”.

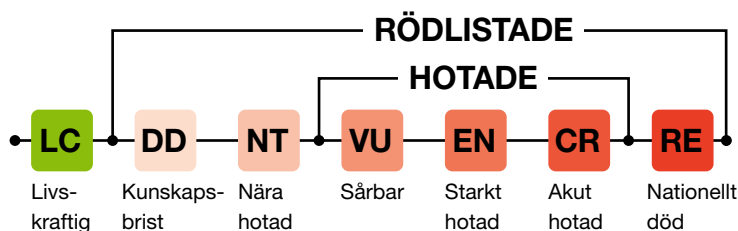
Arter som ökar kraftigt, men som tidigare var ovanliga, finns ofta kvar på rödlistan. Till exempel har havsörnen ökat mycket kraftigt de senaste 20 åren, vilket är positivt. Men den finns ändå kvar på rödlistan eftersom antalet är mindre än 2 000 reproduktiva individer. Sverige kommer troligen aldrig att hysa så många individer av havsörnen, vilket betyder att den troligen alltid kommer att finnas på rödlistan.

Det talas om att rödlista älgen?

– Ja, även vanliga arter kan bli rödlistade, om de minskar i antal. Det är därför som älgen har nämnts. Om en art minskar med 15 procent under en tioårsperiod

RÖDLISTAN

De kategorier som rödlistans arter sorteras in i. Rödlistan omfattar arter i DD, NT, VU, EN, CR och RE. Hotade arter ingår i VU, EN, och CR.

blir den exempelvis rödlistad som Nära hotad. Kråka och björktrast är två vanliga arter som minskat i antal och numera är rödlistade, men det är nog ingen som tror att de håller på att dö ut. Även arter som inte minskar, men som är sällsynta och har en mycket begränsad förekomst, blir rödlistade.

Hur är det med de arter som lever i skogen?

– I skogslandskapet finns närmare 30 000 av Sveriges arter. Av de totalt 4 700 rödlistade arterna är det drygt 2 000 som främst lever i skog, varav närmare 1 600 påverkas starkt negativt av avverkning. Strax över 800 av dessa bedöms som hotade, de är alltså klassade som Sårbara, Starkt hotade eller Akut hotade i rödlistan. Inom kategorin Akut hotade återfinns 61 arter och av dessa är det 18 som främst lever i barrskog.

I debatten läggs ofta ett stort fokus på skogsbruket i norra Sverige, men merparten av de rödlistade skogsarterna lever i södra Sverige. Cirka 750 rödlistade arter som lever i skogen och är starkt påverkade av avverkning är knutna till ädellövskog, en skogstyp som bara täcker 1 procent av skogsmarken i Sverige och som

bara finns i de södra delarna. I norra Sverige, som har 35 procent av Sveriges skogsmarksareal, finns drygt 200 arter som är starkt påverkade av avverkning.

Är skogsbruket ett hot mot rödlistade arter?

– Kalavverkning är ett stort hot, men man måste också beakta att en stor del av Sverige är täckt av skog som brukas och att det finns ca 30 000 skogslevande arter i landet. SLU Artdatabanken bedömer att det finns ca 400 hotade barrskogsarter som missgynnas av kalavverkning. Men genom att ta naturhänsyn när man avverkar, som att lämna så kallade hänsynskrävande biotoper, aspar och sälgar kan de flesta arterna överleva. Men det gäller naturligtvis att lämna hänsyn där arterna finns.

Sedan ska man också vara medveten om att även arter som bara lever i skyddade områden, till exempel nationalparker, ändå bedöms som hotade av avverkning. Detta trots att sådana marker i praktiken aldrig kommer att avverkas. Men rent teoretiskt finns det ju en risk och då ska det anges vid rödlistningen.

Det finns också andra hot som påverkar de skogslevande arterna, som för täta skogar och avsaknaden av skogsbränder. Det är också ett problem att gamla skogar, som aldrig tidigare har kalavverkats, försvinner. Dessutom har vi för enhetliga skogar, det skulle behövas mer variation med olika trädslag, luckor och gläntor.

Ett annat stort hot är det förändrade jordbrukslandskapet, med igenväxande marker och ett mer intensivt jordbruk.

Tyvärr tolkas och används ofta siffror från rödlistan på ett felaktigt sätt för att svartmåla skogsbruket i skogsdebatten. Det är få journalister som orkar gräva ner sig i detaljerna i listan och då skildras ofta en felaktig bild. Det borde ges en mer nyanserad bild av vilket hot som skogsbruket verkligen står för.

Vilken betydelse har rödlistan för svensk naturvård?

– Rödlistan har varit viktig för utvecklingen av natur-

Kråkan är en vanlig fågel i Sverige men eftersom den minskat kraftigt i antal (minst 15 % populationsminskning under 10 år eller tre generationer) är den numera rödlistad som Nära hotad. Älgen är inte rödlistad i dag, men kan komma att bli det på samma kriterier som kråkan.

Några exempel på rödlistade arter: Mosippa (Starkt hotad), mindre frågeteckenbock (Nära hotad) och doftticka (har gått från Sårbar till Nära hotad).

hänsynen i Sverige. Skogsbruket hade under 1970–1980-talet svårt att ta till sig att arter missgynnades av skogsbruket. Först när man kunde visa på att vissa arter var ovanliga eller minskade så lyssnade skogsbruket på kritiken och började ta naturhänsyn.

Rödlistan har alltså varit en viktig drivkraft i den förändring av skogsbruket som vi har sett de senaste 40 åren. Ta till exempel mängden död ved i skogen som nu ökar. Det beror på att skogsbruket numera vet att det är ett mycket viktigt substrat för många rödlistade arter och därmed lämnar mer död ved.

Kan rödlistan användas som ett mått på biologisk mångfald och ett stöd för att prioritera naturvård?

– Nej, den fungerar inte som ett mått på biologisk mångfald, även om det är vanligt att de skogslevande arterna lyfts fram som ett mått på tillståndet i skogsmiljön. Rödlistan anger bara att vissa arter minskar eller är sällsynta och därför anses hotade. Men vi har också arter som ökar eller är oförändrade, vilket måste vägas in för att få en bättre bild av mångfalden. Och flertalet arter har alltid varit sällsynta eller finns bara inom ett begränsat område, så deras ”vanliga tillstånd” är faktiskt att vara ovanliga!

Rödlistan kan vara ett hjälpmedel i hur man ska prioritera naturvårdsåtgärder. Den används till exempel för att bedöma ett områdes naturvärden. Listan är också en bra informationskälla om arters status och kan bidra med kunskap för att kunna nå uppsatta miljömål.

I naturvårdssammanhang är man ibland lite väl fixerad vid de hotade arterna, tycker jag, vilket kan leda till felprioriteringar vad gäller åtgärder. Det är kanske mer allvarligt att vissa vanligare arter minskar, för det finns sådana arter som man kan vara bekymrad över. Vår vanliga talltita har visat en tydlig nedåtgående trend under lång tid och jag kan även känna oro för lavskrikan, utanför den fjällnära skogen.

Många skogsägare fruktar att det ska hittas rödlistade arter i deras skog, så att de inte kan bruka den.

– Bli inte paralyserad, säger jag. Att hitta en rödlistad art är inte synonymt med att det läggs en död hand över skogsbruket, även om det är lätt att tro det. Rent juridiskt har rödlistan ingen betydelse.

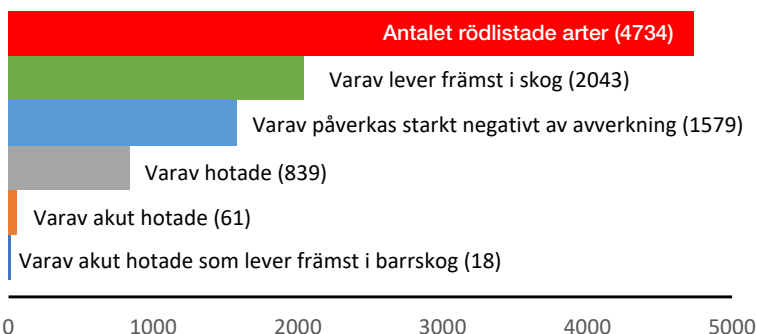
Många arter kräver faktiskt åtgärder för att klara sig, vissa vill till exempel ha det ljust och öppet. Det gäller att se vad en art behöver och göra rätt åtgärder.

Skulle rödlistan behöva göras om för att fungera bättre?

– Den kommer inte att göras om, eftersom den vilar på internationella kriterier som Sverige inte råder över. Däremot måste man vara mer tydlig med hur man rödlistar arter och att en rödlistad art inte är det samma som en utrotningshotad art. Det behövs också mer objektiva inventeringar av skogens arter, så att vi verkligen kan se trenderna för enskilda arter i skogslandskapet.

Rödlistan

14 olika expertkommittéer bedömer nästan 22 000 av de drygt 60 000 arter som påträffats i Sverige. Av de arterna är drygt 4 700 rödlistade, enligt rödlistan 2020.

Sätt fart på skogen med gödsling

Gödsling är en av de mest lönsamma åtgärder du kan göra i din skog. Med gödsling ökar trädens tillväxt – och därmed värdet på skogen.

– Att gödsla är en smart investering som ger mer virke och en större andel värdefullt sågtimmer. Tack vare att vi gödslar med helikopter som har gps-utrustning hamnar gödslet precis där det ska, säger Moa Widman, skoglig expert och gödslingsansvarig vid SCA.

TEXT: MISAN LINDQVIST • FOTO: MICHAEL ENGMAN

Gödslingshelikoptern sveper snabbt förbi ovanför trädtopparna och sprider ut en plym av små gödslingskorn över den 40-åriga tallskogen i Stödetrakten. Vändan är över på någon minut och vi hör motorljudet försvinna när helikoptern vänder tillbaka för att hämta nästa lass gödsel.

– Det går fort med helikopter, och numera sker all vår gödsling med helikopter, konstaterar Moa. Det är

viktigt att gödslet sprids ut jämnt och hamnar på rätt ställe. Med helikopter får vi mycket bra precision, det visar de uppföljningar som vi gör.

GER MER VIRKE

En stor andel av Sveriges skogsmark har brist på kväve, ett ämne som behövs för att skogen ska växa bra.

– När vi tillför kväve, som är den verksamma substansen i gödslet, blir trädens barr fler, längre och kraftigare. Ju större barrmassan blir, desto större blir också trädens tillväxt eftersom de får en större fotosyntesapparat. Träden kan utnyttja solljuset bättre och växer därmed bättre. Det ger både mer virke och en större andel timmer, eftersom träden blir kraftigare, förklarar Moa och tillägger:

– Gödslad skog hjälper dessutom till att minska växthuseffekten eftersom trädens förmåga att binda koldioxid ökar.

Gödslingen görs mellan maj och september, vilket är den period då träd och annan vegetation tar upp mycket näring.

– En framgångsrik kvävegödsling höjer tillväxten

Moa Widman, SCA, och piloten Pontus Martinsson vid Cassel Aero, diskuterar beståndet som ska gödslas.

Helikoptern tömmer en av många gödselbyttor över skogen. Nästan direkt efter att ett bestånd är färdiggödslat gör Moa Widman en uppföljning. Det gäller att ge sig ut snabbt för att kunna se att gödslet verkligen har hamnat där det ska, eftersom gödselkornen försvinner efter någon dag.

Gödsling ger minimal miljöpåverkan

Gödslingens miljöpåverkan är minimal, det visar många studier. I dag vet man att gödsling bara ger små förändringar i markvegetationen. Bland annat ökar andelen gräs om det redan finns i beståndet och blåbär ökar om det inte finns gräs, medan lingon ökar om det inte finns blåbär. Efter fem till tio år går det vanligen inte att registrera några skillnader mellan gödslade och ogödslade skogar när det gäller markvegetation.

För betande djur ökar tillgången på bete efter gödsling. Fiskar och annan vattenfauna påverkas inte negativt eftersom man lämnar skyddszoner runt vattendrag och sjöar där man inte gödslar alls.

Det går snabbt att byta gödselbytta. Helikoptern hoverar över bilen med byttorna medan den nya gödselbyttan sätts fast.

med 10–20 m³sk per hektar under 7–11 år. Exakt hur mycket bättre skogen växer varierar såklart, utifrån faktorer som exempelvis skogens läge, ålder och täthet, säger Moa.

Det är dock inte alla skogar som kan gödslas. För att man ska få ut maximal effekt och för att det ska vara lönsamt finns det ett antal urvalskriterier att ta hänsyn till.

– Det ska till exempel vara en frisk och väl sluten skog, alltså en skog med gott om träd. Ståndortsindex ska vara mellan 16 och 30 och max 20 procent av volymen får vara lövträd, säger Moa.

RULLANDE GÖDSLINGSPLAN

SCA har gödlat sina egna skogar i många år och har som mål att gödsla 10 000 hektar årligen. Dessutom erbjuder man gödslingsplan till privata skogsägare.

– Vi har en gödslingsplan som rullar på sex år, där vi koncentrerar oss på en viss geografi varje år. Genom att vi samordnar de gödslingsuppdrag vi får från andra skogsägare med gödslingen av SCAs egen skog kan vi optimera logistiken och göra arbetet mer effektivt. Det bidrar till att vi kan hålla nere kostnaderna och därmed erbjuda ett bra pris på gödslingen.

5

FÖRDELAR MED GÖDSLING

1. Virkesvolymen ökar.
2. Det blir mer timmer.
3. Avverkningskostnaden blir lägre.
4. Du får en bättre lönsamhet på din fastighet.
5. Skogen binder mer koldioxid och hjälper till att minska växthuseffekten.

Pontus styr helikoptern med van hand, och håller koll på kartan som visar hur han ska flyga för att gödslet ska hamna rätt.

– Vädret kan dock ställa till det. Kraftig vind gör det svårt att gödsla och dimma påverkar såklart också, säger Pontus.

På vändplanen längst in på en skogsbilväg har den röda helikoptern landat, och väntar på att bulkbilen med gödsel från hamnlagret i Söråker ska komma. När bilen väl är på plats tar det inte lång tid att fylla de två gödselbyttorna.

– Jag kan ta i snitt 900 kilo gödsel per vända, berättar piloten Pontus Martinsson vid Cassel Aero. Han har flugit helikopter i över 15 år och har många gödslingsuppdrag för SCAs räkning på sin meritlista.

Helikoptern hoverar över den ena gödselbyttan medan byttan sätts fast och flyger sedan i väg i 40 knop, ca 70 km/h. Det område som ska gödslas syns på datorn i helikoptern och Pontus flyger efter de gps-linjer, så kallade trackar, som lagts ut över området.

– Det är ungefär som att klippa gräs, fast jag följer raka linjer på en karta för att få en jämn spridning. Skulle jag flyga utanför en linje stängs byttan automatiskt så att inte gödslet hamnar på fel ställe, säger Pontus.

Med datorns hjälp kan Pontus också ta hänsyn till vindriktningen och anpassa flygningen för att få gödslet på rätt plats.

– Vi gödslar max 150 kilo kväve/hektar och på en dag sprider vi cirka 80 ton gödsel. När gödslingen är klar kan markägaren få en karta som visar hur gödslet har spridits ut, förklarar Moa.

All planerad gödslingsplan ska anmälas till Skogsstyrelsen

minst sex veckor innan man sätter i gång. Och precis som vid andra skogliga åtgärder är det också viktigt att ta naturhänsyn.

– Vi lämnar skyddszoner mot exempelvis sjöar, vattendrag, våtmarker, formellt skyddad mark, tomtmarker, andras skogsmarker och vägar, säger Moa.

GÖDSLAR TRE GÅNGER

Som mest går det att gödsla tre gånger under en skogs livstid. Den första gödningen görs då när skogen är runt 40 år gammal.

– Eftersom bestånden blir lite känsliga efter gallring bör man vänta två till tre år efter den första gallringen innan man gödslar. På så vis hinner trädens rotsystem utvecklas och träden har blivit mer stabila.

Gödningseffekten är som störst de första åren. Men det tar cirka tio år för träden att utnyttja gödningseffekten fullt ut, så man bör inte gallra eller förnygringsavverka innan dess.

– Många skogsägare väljer att bara gödsla en gång och då är det bäst att göra det tio år innan det är dags att förnygringsavverka. På så sätt bygger du bäst upp virkesförrådet inför förnygringsavverkningen, säger Moa och avslutar:

– Är du intresserad av att få din skog gödslad så prata med din närmaste virkesköpare så får du veta mer!

Räkna hem din gödning

Eva har ett 85-årigt tallbestånd på tio hektar i Sollefteå kommun. Tio år innan slutavverkning gödslas beståndet och när det är dags att slutavverka kan Eva konstatera att hon har gjort en bra affär.

ÖKAD VIRKESVOLYM

Tack vare gödningen får Eva ut 15 m³fub extra virke per hektar, med ett genomsnittligt värde på 450 kr/m³fub.

450 kr x 15 m³fub = **6 750 kr/ha**

ÖKADE DIMENSIONER

Eftersom träden blivit grövre blir det en större andel timmer, vilket resulterar i högre virkesvärde och lägre avverkningskostnad. Det gör att Eva får ut cirka 15 kr extra/m³ fub. Uttaget per hektar är i snitt 240 m³ fub.

15 kr x 240 m³ fub = **3 600 kr/ha**

Ökade intäkter totalt:	10 350 kr/ha
Kostnad för gödning:	- 3 800 kr/ha
	6 550 kr/ha

SLUTSATS: Med Evas tio hektar skog innebär det 65 500 kronor mer i intäkter. Förräntningen av gödningsoverensinställningen blir 10,5 procent.

På skogskunskap.se finns ett verktyg som heter Gödskalkyl, där du kan räkna på vilken lönsamhet en gödning skulle ge.

SCAs gödningssplan Se när vi kommer till dig!

2025: Kramfors, Härnösand och Ragunda kommun samt södra delarna av Sollefteå och Strömsunds kommun.

2026: Krokom, Östersund, Bräcke, Timrå och Sundsvalls kommun.

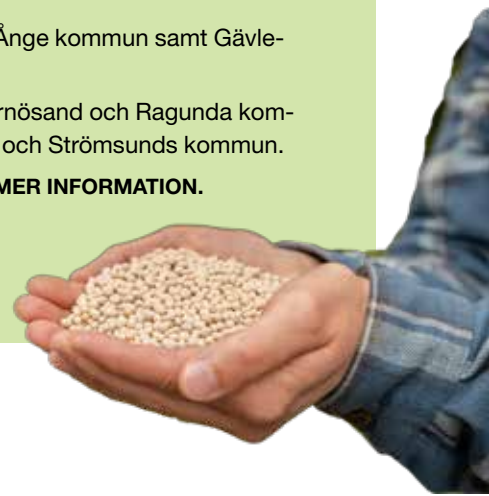
2027: Vilhelmina, Åsele, Örnköldsvik, Nordmaling och Dorotea kommun samt norra delarna av Strömsund (Hoting) och Sollefteå (Ramsele) kommun.

2028: Sorsele, Malå, Norsjö, Skellefteå, Storuman, Lycksele, Vindeln, Vännäs, Robertsfors, Bjurholm och Umeå kommun samt Norrbottens län.

2029: Åre, Berg, Härjedalen, Bräcke, Ånge kommun samt Gävleborgs och Dalarnas län.

2030: Vi börjar om med Kramfors, Härnösand och Ragunda kommun samt södra delarna av Sollefteå och Strömsunds kommun.

KONTAKTA DIN VIRKESKÖPARE FÖR MER INFORMATION.

Mats gödslar för bättre tillväxt och ekonomi

För tolv år sedan gödslade Mats Åhlund ett tallbestånd i Arnemark, nordväst om Piteå. I början av sommaren var det dags för föryringsavverkning och på trädens årsringar kunde man tydligt se vilken effekt gödningen hade gett.

– Årsringarna blev markant bredare efter gödningen, så det gav en enorm värdeutveckling. Jag fick både ut mer volym och en större andel timmer, konstaterar Mats.

TEXT: KERSTIN OLOFSSON • FOTO: SUSANNE LINDHOLM

Mats äger flera fastigheter i området kring Arnemark och på en stor del av arealen prioriterar han att skapa en hög virkesproduktion.

– Jag har ärvt en mindre del av min skog, men det mesta har jag köpt och jag vill ha avkastning på min investering. Därför bedriver jag ett skogsbruk med syfte att det ska ge en god ekonomi, säger han.

Som en del i den strategin väljer han konsekvent att markbereda, att använda förädlade plantor och att dikesrensa och skyddsdika där det finns behov. Att gödsla lämpliga bestånd är också en självklarhet.

– Jag väljer ut fina bestånd och gödslar dem ungefär tio år innan det är dags för slutavverkning. Jag gödslar dessutom en del bestånd några år efter den första gallringen och båda åtgärderna ger god effekt, säger Mats.

Effekten går att se på flera sätt, bland annat på att toppskotten blir längre och på att årsringarna blir bre-

– På årsringarna kan man tydligt se hur tillväxten tog fart efter att jag hade gödlat, säger Mats.

dare. Stubbarna som står kvar efter den avverkning som gjordes i början av sommaren talar sitt tydliga språk.

– Man ser på årsringarna att tillväxten hade börjat avta i takt med att träden blev äldre, men efter gödningen fick tillväxten en rejäl skjuts igen. Det innebar en stor skillnad i volym och timmerandel vid avverkningen. Ändå är det här mark där boniteten är så pass låg att rekommendationerna säger att det är ett gränfall att det ska vara värt att gödsla, säger Mats.

HELIKOPTER OCH FYRHJULING

Gödningen görs till stor del från helikopter, men Mats gödslar också en del mindre bestånd på egen hand med hjälp av en gödselspridare som han har monterat på sin fyrhjuling.

Mats har monterat en spridare på sin fyrhjuling så att han själv kan gödsla en del mindre bestånd.

Mats mångsidiga skogsskötsel

Mats bedriver ett aktivt skogsbruk där han bland annat:

- markbereder konsekvent.
- använder förädlade plantor.
- är noggrann med röjningen.
- gödslar lämpliga bestånd.
- dikesrensar och skyddsdikar vid behov.
- bygger vägar för att öka lönsamheten vid avverkning.

Mats Åhlund

Mats provar gärna nya saker och har bland annat:

- planterat contortatall på vissa områden för att få en bra tillväxt och minska risken för betesskador.
- gjort ett experiment där självföryngrad tall har fått tävla med sådd contortatall, med mycket lyckat resultat.
- planterat lärk för att sprida riskerna och inte lägga alla ägg i samma korg.

– Jag har bland annat gjort ett experiment i ett bestånd som snart ska gallras för första gången. Beståndet är uppdelat av en väg och jag valde att gödsla på ena sidan, men inte på den andra. Det var några år sedan och nu har jag provborrat i några träd och sett på borrhälen att det är en märkbar skillnad. Det gödslade området har växt mycket bättre.

Mats är delägare i Arnemarks Gemensamhetsskogs sällskapsförening och även de satsar mycket på gödning.

– Vi är måna om att bygga upp virkesvolymen och gödning är en självklar del i det. Vi har jobbat med gödning under en längre tid, både efter förstagallringar och inför förnyingsavverkningar, säger Mats.

INTRESSE OCH ORO FÖR NATURVÄRDEN

Även om Mats satsar på hög virkesproduktion på sina fastigheter så prioriterar han även naturhänsyn. Hans fastigheter är certifierade enligt både FSC® och PEFC och han tycker att det är roligt att göra olika naturvårdsåtgärder.

Samtidigt har alla oklarheter kring artskyddet lett till att det inte längre känns lika lockande att öka naturvärdena på markerna. Mats har till exempel börjat tänka om när det gäller att spara mycket asp, rönne och sälg när han röjer.

– Att spara mycket av de trädslagen kan ju innebära att jag försvårar, eller till och med gör det omöjligt för mig själv att bruka min skog framöver. Tidigare lämnade jag lövträd mer spridda, men nu försöker jag att koncentrera dem, för att inte binda ris åt min egen rygg, konstaterar Mats och fortsätter:

– Det är helt galet att det har blivit så här. Man ska ju vara glad och stolt om man har naturvärden på sin

”Vi är måna om att bygga upp virkesvolymen och gödning är en självklar del i det.”

mark, men nu blir man rädd i stället. De skogsägare som har naturvärden på sin fastighet straffas ekonomiskt för det.

KONCENTRERAR SINA INSATSER

Oklarheterna har inte inneburit att Mats har slutat att göra naturvårdsåtgärder, utan i stället har han valt att samla en del av åtgärderna till vissa områden. I de områdena gör han en mängd olika insatser. Han skapar till exempel mycket högstubbar och jobbar med veteranisering, alltså att skada en del träd för att veden ska åldras i förtid och på så sätt gynna den biologiska mångfalden.

– Jag har också områden där jag har röjt bort barrträd för att gynna lövträd och på så sätt skapa fler lövdominerade områden.

En annan naturvårdsinsats är att ordna fler boplatser åt fåglarna. Mats har satt upp ett par hundra fågelholkar på sina fastigheter.

– Jag sätter dem främst i närheten av nya hyggen, eftersom jag tänker att fåglarna kanske kan ta en och annan snytbagge om jag har tur. På så sätt slår jag två flugor i en smäll.

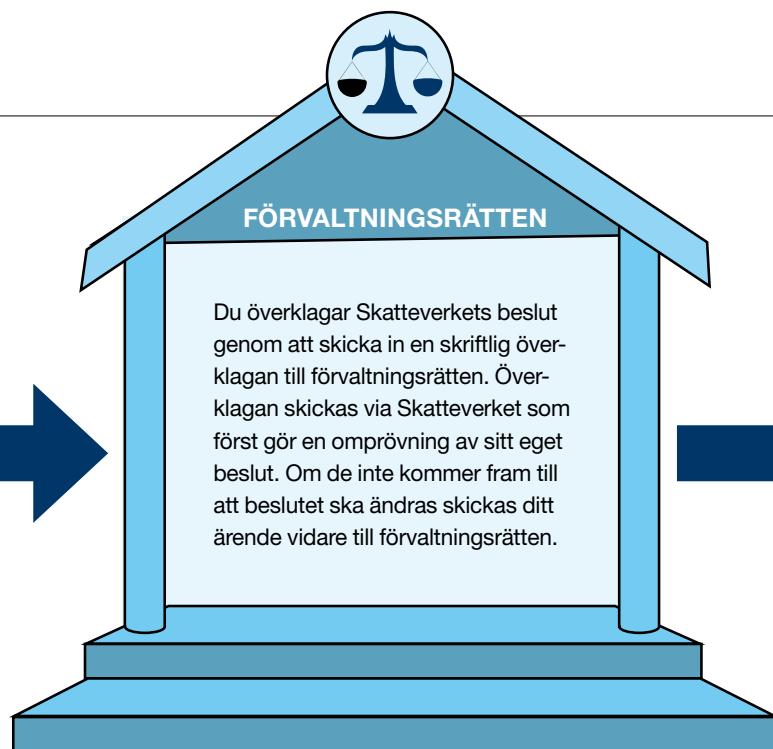

Mats har testat att låta självföryngrad tall få tävla med sådd contortatall och är mycket nöjd med resultatet.

– I princip varje frö har grott och den svenska tallen har också växt kopiöst bra, säger han.

**Skatteverket
ger dig ett
besked som du är
missnöjd med**

Missnöjd med Skatteverkets beslut?

– du har rätt att överklaga

Har du fått ett beslut från Skatteverket som rör din näringsverksamhet och som du inte är nöjd med? Då har du rätt att få din sak prövad i domstol.

– Var inte rädd för att överklaga ärendet, men ta hjälp av en sakkunnig för att öka dina chanser att vinna målet, säger Urban Rydin, som är skattechef på Fyrklövern ekonomi & juridik och har hjälpt många skogsägare att driva skatteprocesser.

Hur ser förloppet ut om man vill driva en fråga vidare?

– Det första steget är att överklaga ärendet till förvaltningsdomstolen. Sedan

kan ärendet gå vidare till kammarrätten och Högsta förvaltningsdomstolen. Men det är sällsynt att ärenden når den nivån.

I stället för att gå till kammarrätten direkt kan man i ett första steg välja att begära omprövning hos Skatteverket, men det är normalt inte lönt eftersom Skatteverket vanligen inte brukar ändra sitt beslut innan en dom i förvaltningsrätten.

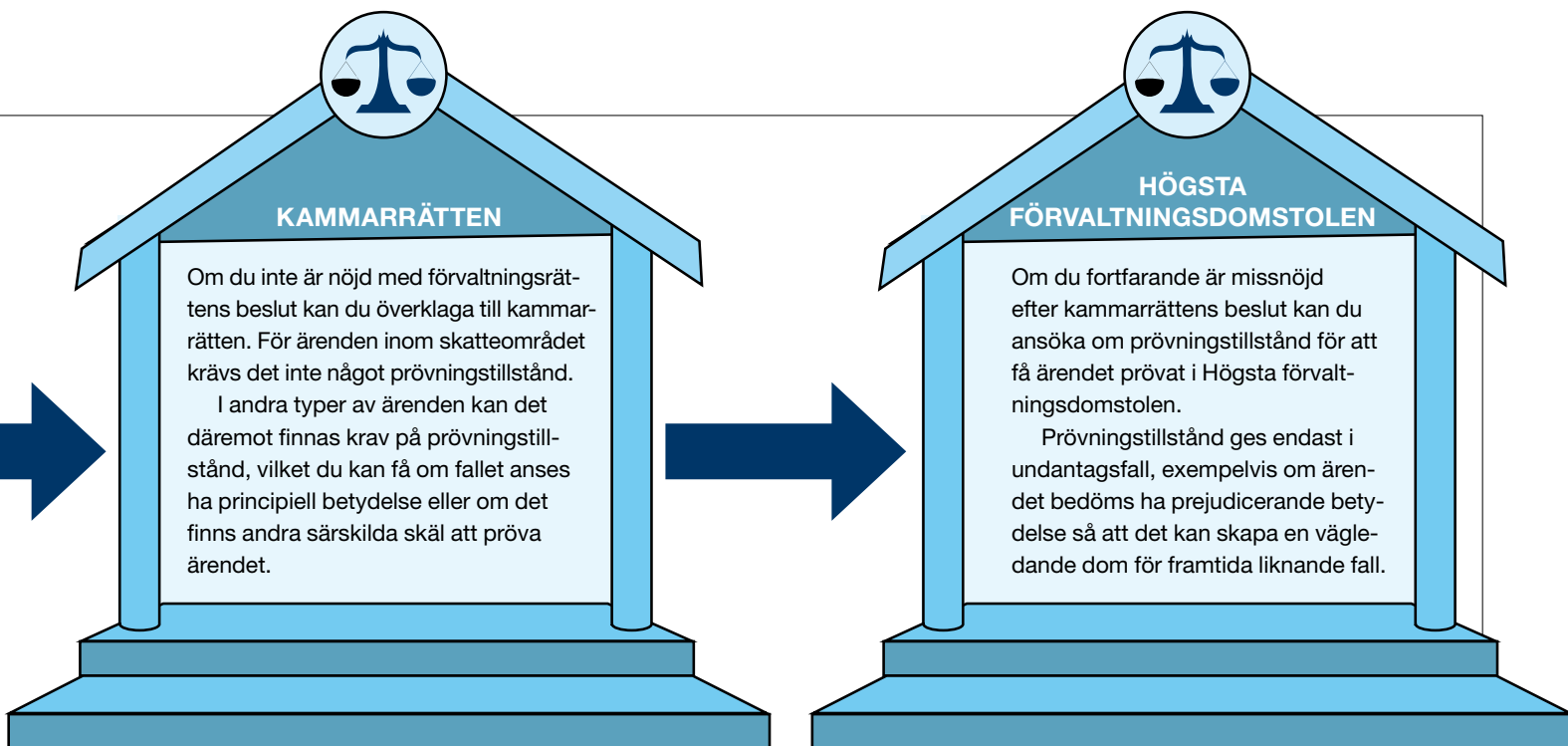
Vad kan ett ärende handla om?

– Det kan handla om allt möjligt, till exempel att Skatteverket har nekat ett avdrag som en skogsägare har yrkat på. Det kan också handla om att man har olika uppfattning om rätten till skogsavdrag eller rätten att göra avsättning till

periodiseringsfond. Det börjar med att en skogsägare yrkar på något i sin deklaration och att Skatteverket inte godkänner yrkandet. Yrkandet kan avse såväl en intäkt som en kostnad.

När kan det vara läge att driva en fråga vidare?

– För en privat skogsägare är det främst en ekonomisk fråga – handlar det om så pass mycket pengar att det är värt det? Men i min yrkesroll tycker jag att det även är viktigt att driva frågor som är principiellt viktiga för hela branschen och då kan jag göra det till subventionerat pris, för att få ärenden som leder till prejudicerande domar.

Vad kostar det att överklaga ett beslut från Skatteverket?

– Själva processen kostar ingenting, men du bör anlita en sakkunnig och får då betala timpenning för den personens arbete. Ofta handlar det om mellan 6 000 och 10 000 kronor för att ta ett ärende till förvaltningsdomstolen. Om du vinner processen mot Skatteverket får du ersättning för hela eller delar av de kostnader du har haft. Du behöver aldrig betala motpartens kostnader, oavsett hur utfallet i domstolen blir.

Varför bör jag anlita en sakkunnig?

– Det rör sig ofta om komplexa frågor, så dina chanser att vinna processen ökar rejält om du tar hjälp av en expert som vet vilka argument du bör lyfta fram och hur de bör formuleras. En sakkunnig kan också hjälpa dig att bedöma om det är värt att gå vidare med ärendet, kopplat till kostnader och din chans att vinna ärendet. En sådan bedömning går snabbt att göra.

Finns det fler saker än kostnaden som kan avskräcka från att överklaga?

Urban Rydin

– En del kan tycka att det känns lite skrämmande och jobbigt att föra ett ärende till domstol, men rätten att överklaga är en viktig del i vårt rättssamhälle. Alla ska kunna få sin sak prövad och bli rättvist behandlade, enligt de lagar som finns. De anställda vid Skatteverket gör sitt bästa för att följa lagarna men det händer att det sker misstag även där, precis som på alla andra arbetsplatser.

Tidsaspekten kan också vara avskräckande. Det tar ett par tre år att få ett ärende avgjort i förvaltningsdomstolen och tar man ärendet vidare efter det går det ytterligare några år. Det drar alltså ut på tiden, men ibland är det värt det!

Behöver man vara på plats i domstolen och svara muntligt på frågor?

– Nej, för det mesta sköts allt skriftligt.

Vad utgår domstolarna från när de avgör ett ärende?

– De tittar främst på relevant lagstiftning i målet och de förarbeten som finns. Men de tar även hänsyn till tidi-

gare domar från liknande fall, särskilt om det finns avgöranden från högre instanser.

Vad krävs för att en dom ska bli prejudicerande?

– Alla domar i Högsta förvaltningsdomstolen blir prejudicerande och därmed bindande för hur en viss lagbestämmelse ska tolkas och tillämpas. Därför är det bra att få till ett avgörande i Högsta förvaltningsdomstolen om det handlar om en principiellt viktig fråga. Men för det krävs prövningstillstånd och det är bara några få procent av alla yrkanden som får det.

Det finns också något som jag vill kalla för kammarrättspraxis och det innebär att domar i kammarrätterna kan ha en vägledande effekt när liknande fall tas upp i förvaltningsrätter.

I nästa nummer:

RATIONALISERINGSFÖRÄRV
Vinst i Högsta förvaltningsdomstolen efter flera års kamp.

Magiska FÄRGER från skogens svampar

Många svenska svampar ruvar på färgstarka hemligheter. Knallrött, lila, blått och gult – de kan ge regnbågens alla färger när man använder dem för att färga ull, tyg och andra material.

– Jag blev helt chockad när jag upptäckte vilka möjligheter det finns, säger Hjördis Lundmark som har skrivit en bok om ämnet.

TEXT: KERSTIN OLOFSSON • FOTO: OLLE MELKERHED

Den här sortens spindelskivling ger en härlig röd nyans.

I flera tusen år har människan använt växter för att färga olika material, men att det går att använda svamp upptäcktes inte förrän på 1970-talet. Hjördis var en av de första som testade det.

– Jag var ute med svampföreningen Myko när jag hörde talas om några tjejer som hade färgat håret med svamp. Då plockade jag med mig några spindelskivlingar för att prova, säger hon.

Hjördis hade stor erfarenhet av växtfärgning så hon visste hur man gör ett färgbud, men hon blev mäkta förvånad när hon såg vad spindelskivlingen gav för resultat.

– Det blev kräpprött, en mörkröd, intensiv färg! Efter det blev jag nästan som besatt av att testa vilka färger som olika svampar kan ge.

Det visade sig att man kan få fram hela färgskalan, till skillnad från när man använder sig av växter.

– Växter ger främst gula och gröna nyanser, så för att få andra färger använder man sig av kemikalier. Men det slipper man alltså när man använder svampar, för de innehåller själva alla kemikalier som behövs! Blått är den enda färg som är lite klurig att få

fram, men det går om man är erfaren.

Många svampar kan se ganska oansenliga ut, men ändå ge starka kulörer vid färgningen. Den lilla lysterickan är ett exempel på det.

– Den är blek och sämskskinnsfärgad, men ger en fantastisk lila färg. Den är så fascinerande att jag har döpt min hemsida efter den, säger Hjördis.

SPINDELSKIVLINGENS FÄRGSKALA

Spindelskivlingarna, som utgörs av en hel familj av olika svampar, har ett utseende som ger bättre ledtrådar om vad man kan förvänta sig för resultat.

– Om man tittar på färgen på skivorna på undersidan av hatten ser man ungefär vad svamparna ger för kulörer. Spindelskivlingarna har en färgskala som bland annat innehåller rött, gult och brunt.

Men det färdiga resultatet styrs inte bara av vilken svamp man använder, utan av många fler faktorer. Mängden svamp, vilket ph-värde vattnet har och hur många gånger färgbudet har använts är några exempel.

MER OM HJÖRDIS

Bor: I Härnösand.

Ålder: 84 år.

Gör: Är expert på svampfärgning.

Hemsida: lystickan.se

Kuriosa: Har fått en naturstig uppkallad efter sig i ett område med fina svampskogar på Tynderö i Timrå.

– Den sammetsfotade pluggsvampen är lite udda eftersom den kan ge många olika färger, bland annat svart, lila och grått. Det är nästan så att det styrs av vem som gör färgningen. Vissa lyckas till exempel inte få till lila, men för mig blir det alltid den färgen, säger Hjördis.

TESTAT OCH DOKUMENTERAT

Hjördis har testat massor av svampsorter, metoder och proportioner och sedan dokumenterat resultaten. Hennes erfarenheter finns samlade i boken "Färgsvampar och svampfärgning", som hon skrivit tillsammans med Hans Marklund, som gick bort 2016. Boken har sålts över hela världen och är i dag slutsåld trots att den tryckts i två omgångar.

– Med boken ville vi få fler att upptäcka glädjen med svampfärgning. Det är enkelt och ger så fina resultat. Själva svampplockningen är också trevlig och ett bra sätt att komma ut i skogen även om man inte tycker om matsvamp, säger Hjördis.

Hon uppmanar samtidigt till att alltid vara varsam när man plockar svamp, oavsett om det gäller svamp för mat eller färgning.

– Riv inte upp håll i marken när du plockar, för då kan mycelet torka ut så att det inte kommer några svampar åren framöver. Svamparna har stor betydelse för hela skogen, så det gäller att vara aktsam med dem, säger hon.

Hjördis intresse för svampfärgning har tagit henne över hela världen. Hon har deltagit i internationella symposier, hållit föreläsningar och mött andra ledande experter inom området. Och på hemmaplan fortsätter hon att göra nya färgningar och att noggrant dokumentera resultaten.

– Det finns fortfarande hur mycket som helst att upptäcka. Det är det som gör det så roligt!

Den sammetsfotade pluggsvampen kan ge flera olika färger, bland annat svart, grå eller lila.

Här kan man se vilka färger man får om man använder gulskivlig spindling, lysticka respektive blodspindling. De material som har färgats är bland annat ullgarn, silkestyg, fjädrar och knappar av renhorn.

Spindelskivlingar är tacksamma att färga med. Olika sorter ger olika kulörer. Hjördis kofta är så klart stickad av garn som färgats med svamp.

Tips

FÄRGA GARN MED SVAMP

- Om du både plockar matsvamp och svamp för färgning är det bra att ha två separata korgar.
- Plocka försiktigt så att du inte river upp sår i marken.
- Grovrensa svampen redan i skogen, så att så mycket som möjligt av svampen lämnas kvar där.
- Arbeta utomhus när det är dags att färga. Stå inte med huvudet ovanför grytan.
- Ofta är det bra att vara generös med mängden svamp.
- Rör inte så mycket i grytan, för då tovar garnet ihop sig.
- Låt garnet ligga kvar i vattnet tills vattnet har svalnat.

På skivorna under hatten kan man se ungefär vilken färg respektive spindelskivling kommer att ge vid färgningen.

Hjördis dokumenterar alla färgningar noggrant med färgprover, uppgifter om svampsort, vattnets pH-värde, antal färgbadd och mycket mer.

Blodspindling ger en vacker röd färg. Vattnet bör vara 40 grader både när ullgarnet läggs i och när det tas upp, så att inte ullen skadas.

Sveriges agerande styr EU-lagens påverkan

I juni antog EUs miljöministrar förordningen om naturrestaurering, Nature Restoration Law. Lagen har mildrats jämfört med tidigare förslag, men fortfarande är mycket oklart kring vad den konkret kommer att innebära.

– Det beror till stor del på hur Sverige väljer att implementera lagen och vilket referensår vi använder när vi bedömer tillståndet för olika naturtyper, säger Anders Edholm, hållbarhets- och kommunikationsdirektör vid SCA.

TEXT: KERSTIN OLOFSSON • FOTO: MICHAEL ENGMAN

Nature Restoration Law är en del av EUs gröna giv som lanserades 2019. Syftet med lagen är att återställa natur och förbättra den biologiska mångfalden.

Förordningen antogs efter en två år lång lagstiftningsprocess, som kantades av stark kritik från många håll. I slutändan godkändes lagstiftningen efter en kuppliknande omröstning i ministerrådet, där Österrikes miljöminister röstade för förslaget och därmed emot sin egen regerings position.

– I grunden är syftet med förordningen bra och det går helt i linje med SCAs inriktning på att bedriva ett hållbart skogsbruk. Men det finns en hel del brister i sättet att angripa frågan, även om den beslutade förordningen är bättre än det ursprungliga förslaget, säger Anders.

PLAN INOM TVÅ ÅR

Lagen innehåller olika delmål för hur mycket natur som ska vara restaurerat till år 2030, 2040 och 2050. Varje EU-land ska nu ta fram en plan för restaureringsåtgärder och peka ut vilka områden som ska restaureras. Planerna ska vara färdiga inom två år.

– Förordningen kommer att ha begränsad påverkan på den svenska skogsnäringen fram till år 2030. Fram till dess kommer fokuset att ligga på Natura 2000-områden, som redan har ett visst skydd. Hur skogsnäringen påverkas därefter beror på hur Sverige väljer att implementera lagen, säger Anders.

IMPLEMENTERINGEN AVGÖR

Lagen är ett ”ramverk”, vilket innebär att den sätter ramar med mål om vad som ska uppnås. Sedan är det upp

till varje medlemsland att besluta hur målen ska uppnås, med förbehållet att EU-kommissionen ska godkänna medlemsländernas planer.

– Sveriges regering måste nu agera för att lagstiftningen implementeras på ett balanserat sätt. Vi behöver till exempel närma oss övriga länder i hur vi gör bedömningar av naturtypernas status. Och framför allt behöver Sverige ändra det referensår som vi använder för att bedöma den nuvarande statusen. Det är en helt avgörande fråga, säger Anders.

Sverige har hittills jämfört naturtypernas status med hur situationen antas ha varit före industrialismen, alltså i mitten av 1800-talet. Många andra länder jämför i stället med naturtypens utbredning vid ländernas inträde i EU, alltså mer än 100 år efter det år som Sverige valt som referens. Det ger helt olika förutsättningar.

– Den svenska regeringen har signalerat att de vill se en ändring här, så vi har goda förhoppningar. SCA fortsätter att driva frågan, både på egen hand och genom branschorganisationen Skogsindustrierna, säger Anders.

MINSKAT UTTAG AV VIRKE

Det finns också flera andra lagar och direktiv inom EU som kan komma att få en stor inverkan på skogsnäringen. Det gäller inte minst LULUCF, som reglerar hur stor kolsänka varje EU-land ska bidra med för att EUs gemensamma klimatomål ska nås.

– Inom EU går utvecklingen generellt mot ett minskat uttag av virke, vilket innebär mindre tillgång till klimatsmart råvara. Att minska råvarutillgången är kontraproduktivt för övergången till ett hållbart samhälle. För att vi ska kunna minska vårt behov av fossila material behövs det mer – inte mindre – förnybar råvara från skogen. Politikerna måste se till skogens hela klimatnytta och säkerställa att skogsnäringen kan fortsätta att vara en hörnsten i klimatomställningen, säger Anders.

Han framhåller att det går utmärkt att kombinera höga miljöambitioner med ett aktivt skogsbruk.

– Ett sätt att utveckla den biologiska mångfalden är att göra fler aktiva åtgärder i de områden som redan är avsatta. Återväxtning och naturvårdsbränningar är några exempel på åtgärder som gynnar många arter. Alternativa avverkningsmetoder och den generella naturhänsyn som tas i alla områden som brukas är också viktiga och effektiva åtgärder.

Var åttonde tall i Sverige skadas av viltbete

FOTO: ANNA PETERSSON/SKOGSSTYRELSEN

Viltbetesskadorna ligger fortfarande på en för hög nivå och långt ifrån det önskade målet. Det senaste året har 12 procent av de unga tallarna fått skador av bete från älg och andra hjortdjur.

Det visar de nationella resultaten från Äbin, Skogsstyrelsens årliga älgbetesinventering, där nästan 50 000 provytor runt om i landet ingår.

VILTBETE ORSAKAR stora skador för Sveriges skogsägare och ger stora förluster för både samhället och enskilda markägare. Årets skadenivå på i snitt 12 procents skador nationellt innebär en uppgång med en procentenhet sedan 2023. Förändringen är inom felmarginalen. Sedan Äbin-inventeringen star-

tade 2016, har årsskadorna i Sverige varierat mellan 10 och 13 procent.

I Norrland är skadenivåerna klassade som antingen svåra (10-20 procent skador) eller allvarliga (5-10 procent skador).

– Trots resultaten är jag ändå försiktigt positiv, då mina farhågor var att det skulle se ännu sämre ut i årets älgbetesinventering, säger Roland Saitzkoff, ansvarig för SCAs viltförvaltning, och fortsätter:

– En liten glädje i den nya statistiken är att Norrland inte har mycket svåra betesskador, men samtidigt är det oroväckande att vi inte ser några större förändringar till det bättre. Vi har en lång väg kvar till målet på maximalt fem procent betesskador. Det krävs en rejäl kraftsamling för att komma till rätta med betesproblemen.

Skogen växer allt snabbare

En femtioårig tall eller gran är i dag runt två meter högre än motsvarande träd på 1980-talet – och ytterligare två meter högre än ett träd på 1950-talet. Det visar en studie från SLU.

Förändrad skogsskötsel, ett varmare klimat och mer koldioxid i luften är några av många förklaringar till att den svenska skogen växer allt snabbare.

RÄTT SVAR PÅ KORSORDET

LÖSNINGEN för korsordet i Din Skog nummer 2 var "Rätt planta på rätt plats" samt "Fluffigt följe i skogen".

Grattis till de tre vinnarna som har fått trisslotter!

Svampexperter redo att hjälpa

Behöver du hjälp att artbestämma en svamp? Då kan du få hjälp i Facebook-gruppen *Svampklapp*, där många svampkonsulenter och mykologer hjälper till. Testa också *svampguiden.com* som har bra beskrivningar av många olika svampar.

Stor
eller liten
skogs-
maskin?

Rätt skogsmaskin för

Stor eller liten skogsmaskin vid gallring är en fråga som ofta diskuteras inom skogsbruket.

– En större maskin kan jobba mer effektivt och ger en bra förarmiljö. Den ger också bättre virkesvärde, bland annat tack vare att det blir mindre kapsprickor. Tack vare bra arbetsmetoder och maskinens större bäryta kan markskadorna dessutom minimeras, så resultatet blir lika fint som om en mindre maskin hade gjort jobbet, säger Anna Bylund som ansvarar för verksamhetsutveckling inom SCA Skogs produktionsorganisation.

TEXT: MISAN LINDQVIST • FOTO: THOMAS PERSSON

Varför är frågan om maskinens storlek så angelägen för många?

– Det är främst vid gallring som frågan om maskinstorleken ställs på sin spets eftersom man ska forma den framtida skogen. Det är lätt att tro att mindre maskiner alltid ger mindre ingrepp med smalare stickvägar, färre markskador och en mer försiktig gallring. Men du kan få en lika fin gallring med en större maskin. Sedan har skogsmaskinförarens kompetens stor betydelse för kvaliteten. Så man

ska inte stirra sig blind på maskinstorleken, utan se till slutresultatet.

Hur tänker SCA kring maskinstorlek?

– Vi betonar att det ska vara rätt maskin för uppdraget så att de kan hantera träden på bästa sätt. I gallring använder vi oftast de näst minsta modellerna, det vill säga en normalstor gallringsskördare och motsvarande skotare. Vi använder aldrig de största skördarna i gallring, för det skulle inte

bli bra. I förnygringsavverkning använder vi däremot branschens största modeller.

För våra egna avverkningslag har vi såklart anpassat maskinerna för deras uppdrag. När det gäller de entreprenörer vi samarbetar med för vi alltid en dialog; hur ser uppdragen ut, är det främst gallring de ska ägna sig åt och vilken maskin är mest lämpad?

Vilka är fördelarna med en större maskin?

– Du får bättre virkeshantering och kvalitet. Med en normalstor gallringsskördare kan man hantera större träd utan problem, medan en mindre maskin gör det svårare att hålla trädet om det är för grovt. Det kan resultera i kapsprickor och dålig virkesmätning. Det påverkar virkesvärdet negativt. Dessutom blir det onödigt slitage på maskinen.

De större maskinerna är dessutom mer kostnadseffektiva eftersom de har högre

För gallring använder SCA Ponsse skördare Beaver tillsammans med Ponsse skotare Buffalo. Andra gallringsmaskiner är John Deeres skördare 1170 och skotare 1510, samt Komatsus skördare 901 och skotare 855.

uppdraget!

produktivitet. De små nischade gallringsmaskinerna ger ofta en högre avverkningskostnad, eftersom de har lägre kapacitet. De kan inte avverka lika effektivt som en större maskin och har svårt att ta sig fram i snö och på stenig mark.

En annan fördel med större maskiner är att de har en betydligt bättre förarkomfort. De ger både bättre stabilitet och mindre vibrationer. För oss är det mycket viktigt att förarna har en bra arbetsmiljö.

Vad händer om man använder en liten skördare i förstagallring och byter till en stor till den andra gallringen?

– Det beror på hur breda stickvägar man har gjort vid den första gallringen. De träd som lämnas i kanten av stickvägen (så kallade vägträd) får utstå vind och snötryck, men stabiliseras med åren. Men om man använder en liten maskin vid första gallringen och anpassar stickvägar-

na efter det, och sedan kommer med en normalstor maskin i den andra gallringen, så måste vägbredden utökas. Då kommer beståndet att bli instabilt eftersom det blir nya vägträd som blir utan sina tidigare stödträd.

Skapar man tillräckligt breda stickvägar, minst fyra meter, redan vid första gallringen, så brukar det gå bra att byta till en större maskin vid den andra gallringen. Då behöver man inte avverka bland vägträden, vilket gör att beståndet förblir stabilt.

Vad påverkar kvaliteten på en gallring, förutom maskinens storlek?

– Både arbetssätt och förarnas kompetens är mycket viktiga. Vi arbetar utifrån vår egen etablerade gallringsmetodik som vi kallar "SCA-gallring". Vi har också egna

metodinstruktörer som hjälper förarna att utvecklas i sitt arbete. Med SCA-gallring och vår SED-metod ser vi till att det blir fina gallringar med hög kvalitet.

Anna Bylund

Vad innebär SCA-gallring och SED?

– SCA-gallring innebär att skördaren först gör stickvägar, som är max 4,2 meter breda, med cirka 30 meters mellanrum. I zonerna mellan stickvägarna gör skördaren ett smalare slingerstråk,

men utan att det blir en väg. Där kan maskinen slingra sig fram och avverka i naturliga luckor och öppningar. Virket läggs alltid mot stickvägarna, vilket innebär att det bara är skördaren som kör i slingerstråket, medan skotaren håller sig på stickvägarna. Ett slingrigt slingerstråk blir knappt synligt efter ett tag när de

För förnygringsavverkning använder SCA Ponsse skördare Scorpion Giant och skotaren Elephant King. Man kör även Komatsus skördare 951 med skotare 895 samt John Deeres skördare 1470 och skotare 1910.

kvarvarande träden sluter sig. Så det blir en fin gallring, trots att vi inte använder en liten maskin. Stickvägarna kan man återanvända när det är dags för en andra gallring.

SED står för Skonsam Effektiv Drivning. Det är vårt arbetssätt som går ut på att noga planera hur maskinerna ska köra, lägga ris på de vägar som används mest och bygga överfarter. På så vis kan vi avverka och köra ut virke effektivt utan att skada mark och vatten. Förutom att vi undviker körskador kan vi avverka fler trakter oavsett årstid tack vare SED.

Kan inte en stor maskin orsaka mer markskador?

– Det är lätt att tro, men en större skogsmaskin har ju en större bäryta. Och med en bra körmetodik, som vår SED, kan man anpassa körningen och minimera markskadorna.

Har maskinstorleken betydelse för möjligheten att samordna avverkningar?

– Ja, det är betydligt enklare att samordna flera gallringar inom ett område när

man kör med en normalstor maskin. De kan hantera allt från klena till lite grövre stammar. En normalstor gallringsskördare kan till och med klara en klenare förnygringsavverkning. Det går inte med de minsta maskinerna. Om en sådan maskin ska gallra hos rågrannen som har en något grövre skog blir det problem. Den mindre maskinen kommer inte att göra ett bra arbete, och det ökar risken för både virkesskador och att det blir onödigt slitage på maskinen. Då tappar man samordningsvinsten.

Finns det avverkningar när en liten skördare är att föredra?

– Mja, i en riktigt klen och tidig gallring blir det såklart fint med en liten maskin, men om stickvägarna är anpassade för den lilla maskinen blir beståndet svårt att sköta när det är dags för den andra gallringen. Vid andragallringen har träden blivit grövre och då kan inte de minsta maskinerna användas, utan det krävs en normalstor maskin. Det innebär att stickvägarna behöver breddas något, med ett instabilt bestånd som resultat.

4

FÖRDELAR MED STÖRRE SKOGSMASKIN

- Hög produktivitet
- Låg avverkningskostnad
- Hög virkeskvalitet
- Mycket bra förarkomfort

Med en duktig och erfaren förare kan en normalstor skördare ge samma fina resultat i förstagallringen som de mindre maskinerna gör. Vi har gjort många studier under årens lopp som visar det.

Det finns studier som visar att en viss andel av Sveriges gallrings-skogar passar för mindre maskiner.

– Ja, det stämmer, men man måste läsa det finstila. Ofta gäller det skogar i lätt terräng och områden med vintrar där snödjupet ligger under 30 cm. Sådana vintrar är inte så vanliga i Norrland där vi är verksamma.

SOLID LOGGING – EN FAMILJEHISTORIA

Christian Karlsson började köra skogsmaskin redan 2003. För sju år sedan blev hustrun Linda Edlund också skogsmaskinförare och nu är det dottern Wilmas tur. Tillsammans bildar de Solid Logging AB, som utför gallringar på uppdrag av SCA och jobbar i trakterna kring Sollefteå, Junsele och Ramsele.

– Vi är verkligen ett familjeföretag, säger Wilma Edlund Karlsson, som just nu går SCAs unika utbildning för blivande skogsmaskinförare. ▶▶

TEXT: KERSTIN OLOFSSON • FOTO: MICHAEL ENGMAN

– Friheten är den största fördelen med att vara entreprenör, men även den största nackdelen. Man är fri att jobba hur mycket som helst, men det gäller att hitta en lagom nivå, säger Christian.

Linda var frisör tidigare, men var intresserad av att jobba i skogen i stället. När hon testade att köra skogsmaskin märktes det direkt att hon hade talang för det.

När Wilma är klar med utbildningen är det tänkt att hon i huvudsak ska köra skotare. Linda ska mest köra skördare medan Christian kommer att alternera mellan maskinerna.

Både Linda och Christian kommer från familjer där många har arbetat i skogen. Deras föräldrar rådde dem att satsa på yrken inom andra områden, men till slut valde båda två att följa sin önskan om att jobba som skogsmaskinförare. Medan Christian tidigt slog in på den skogliga banan, dröjde det längre för Linda. Hon utbildade sig först till frisör och drev en egen salong i många år, men längtade till skogen.

FRÅN FRISÖR TILL FÖRARE

2016 började Linda så smått att testa att köra skogsmaskin åt Solid Logging, som Christian drev tillsammans med en annan släkting på den tiden. Det visade sig snabbt att hon hade talang. Som skotarförare var hon effektiv och duktig på att planera, och när hon började köra skördare i gallringar hade hon direkt en blick för hur hon kunde skapa fina bestånd. Linda fick smak för jobbet och blev maskinförare på heltid.

– Förut friserade jag hår, men nu friserar jag skogar. I båda yrkena gäller det att göra kunderna nöjda, konstaterar hon.

Linda är glad över att hon tog steget att byta yrke.

– Jag trivs med att jag får vara ute mycket och med att jag till stor del får jobba på egen hand. Som frisör behöver du vara social precis hela tiden och det kan vara ganska jobbigt, säger hon.

GÅR SCAs UTBILDNING

Dottern Wilma har också börjat arbeta åt familjeföretaget. De tre senaste somrarna har hon kört sko-

tare och nu går hon SCAs utbildning för att bli en fullfjädrad förare.

– Hittills har mina föräldrar styrt upp jobbet så att jag inte ska behöva fatta svåra beslut. Nu är det roligt att själv få lära sig allt från grunden, alltifrån hur man lägger upp arbetet effektivt, till att undvika körskador och hur man tar naturhänsyn. Och det är väldigt lyxigt att SCA betalar lön under utbildningen, säger Wilma.

Efter utbildningen är planen att hon ska köra skogsmaskin större delen av året och arbeta som jaktguide under hösten.

– Jag är utbildad jaktguide och jakt är mitt stora intresse. Det kommer att bli perfekt att mixa jobben, säger Wilma.

SLÄKTEN ÄR BÄST

Wilma, Christian och Linda utgör hela arbetsstyrkan i Solid Logging. Alla tre ser det som positivt att jobba tillsammans.

– Vi har möjlighet att samåka och kan vara flexibla för att kunna hjälpa varandra att lösa vardagspusslet på ett smidigt sätt. Vi har en bra relation, för annars hade det så klart inte fungerat, säger Linda.

Familjen umgås mycket även på fritiden. Jakt är ett stort gemensamt intresse och i jaktlaget är det rena släkträffen.

– Visst blir vi irriterade på varandra ibland, både i jobbet och privat, men det går över snabbt. Fördelarna med att jobba tillsammans är klart större än nackdelarna, säger Christian.

Solid Logging är mycket uppskattade av privata

TIPS FRÅN SOLID LOGGING

– till dig som funderar på att bli entreprenör

- Det viktigaste är att man har löst personalfrågan innan man kör i gång. Man bör vara minst två eller tre riktigt bra personer för att det ska fungera.
- Gör inte en kalkyl som bygger på att ni ska köra på max hela tiden och jobba jättemånga timmar per vecka. Det håller inte i längden. Man behöver hitta en nivå där företaget flyter på och man samtidigt har en balans mellan arbete och fritid.
- Ta hjälp av SCAs entreprenörsstöd. De kan hjälpa till med kalkyler, stöd vid finansiering och mycket annat.

Läs mer på: sca.com/skog/entreprenorsstod

markägare. Kombinationen av noggrannhet och god kommunikation är några av framgångsfaktorerna.

– Vi har en stor yrkesstolthet och är måna om att göra snygga jobb. Det ska se prydligt ut när vi är klara och framför allt ska resultatet bli som markägaren har förväntat sig, säger Christian.

Här är kommunikationen avgörande. Särskilt om arbetet inte går helt enligt plan.

– Det kan till exempel hända att vi kommer till ett område där det var tänkt att vi skulle spara gran, men ser att granen har piskats sönder av lövträd och därför har dålig kvalitet. Då kanske vi föreslår att vi ska spara björk där i stället och frågar om vi ska välja ut en mindre del där vi visar hur det skulle bli. Sedan får markägaren komma ut och kolla och ta beslut efter

det. Det är ett arbetssätt som brukar ge väldigt nöjda kunder, säger Linda, som tycker att hon har god nytta av sina många år som frisör och erfarenheten av att bygga goda kundrelationer.

TRYGGT MED LÅNGA AVTAL

SCA jobbar med långa avtal för sina avverknings-entreprenörer och det ser Christian och Linda som en stor trygghet.

– Vi valde ett fyraårigt avtal. Med tanke på vad maskinerna kostar nu för tiden vill man veta att man har en tryggad inkomst i några år framöver, säger Linda.

De uppskattar också det nära samarbetet med SCAs produktionsledare och att SCA har ett koncept för entreprenörsstöd som erbjuder rådgivning och stöd.

– Vi är ju ju ganska rutinerade både som företagare och förare, men har ändå haft god nytta av det. Och nu när Wilma går den nya utbildningen så tänker vi att hon kanske kan tillföra nya idéer. Vi ska försöka att ha ett öppet sinne och vara lyhörda för det, säger Christian.

Jakt är Wilmas stora fritidsintresse och hon siktar på att jobba som jaktguide under höstarna. Resten av året ska hon köra skogsmaskin. Här är hon tillsammans med norrbottenspetsen Balder.

Nya ansikten

JACOB GRANATH,
virkesköpare i Umeå

Jag bor i: Holmsund.

Familj: Två jakthundar, drev-
vern Freja och laikan Diana.

Om jag var ett träd skulle jag vara: Ett ganska dåligt träd eftersom jag har svårt att stå stilla längre stunder.

Favoritapp: Det är nog Tracker-appen till min hund-pejl.

Drömrese: Björnjakt i Kanada.

Jag är bra på: Att laga mat.

Jag lyssnar helst på: Spännande diskussioner.

Det bästa med hösten: Att jaga med hundarna.

DANIEL LILJA,
virkesköpare i Luleå

Jag bor i: Alvik, söder om Luleå.

Familj: Fru, två barn och en östsibirisk laika.

Mitt råd till dig som äger skog: Røj skogen. Och kan du inte göra det själv, anlita folk som gör det åt dig.

Tre ord som beskriver mig: Jägare, skogsmulle och vinnarskalle.

Person jag beundrar: Måste nog säga Gunde Svan, vilken vinnarskalle och vilken karriär han haft!

Om jag vinner en miljon: Så köper jag en grävmaskin och en ny vedmaskin.

Jag längtar till: Att Luleå Hockey vinner guld igen.

Drömyrke som barn: Bonde eller brandman.

JONATAN SANDBERG,
virkesköpare i Kalix

Jag bor i: Mansheden, norr om Kalix.

Familj: Sambo, två barn, en gråhund och ett bisamhälle.

Mitt tips till skogsägare: Var aktiv i ditt skogsägarande, gör åtgärder i rätt tid och beställ en skogsbruksplan om det saknas.

Om jag fick resa i tiden reser jag till: 1800-talet för att se hur livet är i min hemby.

Det har jag alltid i resväskan: Fritidsbyxor och en skjorta.

Det gör livet gott att leva: Skogsutflykter med familjen.

Det glömmmer jag aldrig: När mina barn föddes.

Favoritgodis: Choklad.

MIKAEL SVENSSON,
virkesköpare i Bollstabruk

Jag bor i: Björnkå bruk.

Familj: Fru, tre vuxna barn och två jämthundar.

För mig betyder skog: Ett stort intresse, både jobb och fritid.

Det inspirerar mig i jobbet: Kunder som delar samma intresse som jag.

Jag drömmer om: Att få min sommarstuga klar.

Det vet inte många om mig: Att jag har jobbat på ICA Trollet i Sollefteå i sju år.

Det gör jag helst en ledig dag: Är i stugan och snickrar eller ute och jagar, i första hand älg.

MAGNUS STAAF,
virkesköpare i Lycksele

Jag bor i: Lycksele tätort.

Familj: Fru och tre barn, varav ett barn har flugit ut.

Det gillar jag med skog: Friheten och det lugn som skogen ger.

Jag skulle vilja prova på: Att hoppa fallskärm, men har lovat familjen att det inte ska ske.

Ser helst på tv: En trevlig dokumentär.

Det får mig att skratta: Trevliga stunder med goda vänner, kan väl inte bli bättre.

Det gör jag helst en ledig dag: Tillbringa den med familjen eller tar en trevlig tur på skotern, och när vädret tillåter så tar jag gärna fram min mc.

Det bästa med hösten: Den klara luften samt allt trevligt jobb som väntar i skogen.

FREDRIK LINNÉ,
virkesköpare i Ramsele

Jag bor i: Edsele,

Familj: Sambo, två barn och fyra hundar.

Mitt tips till skogsägare:

Vårda din skog och be om råd ifall du behöver hjälp.

Person jag beundrar: Min pappa Lars, han har lärt och inspirerat mig om allt jag kan om skogen och livet.

Det lyssnar jag på: Country och rock.

Det roligaste jag vet:

Umgås med familjen i vår stuga och vara i skogen med mina jakthundar.

Jag drömmer om: Att få leva ett långt och rikt liv med min familj.

Om jag var en bil skulle jag vara: En Toyota Hilux! Driftsäker och med bra framkomlighet i svår terräng.

Det glömmer jag aldrig:

Det är nog då jag stod som lillpojke och pappa sköt en älg på ståndskall.

FOTO: ANNA BYLUND

SCA utbildar skogsmaskinförare

Den 12 augusti startade SCAs unika satsning på en egen utbildning för blivande skogsmaskinförare. SCA står för finansiering och kompetens och eleverna får en visstidsanställning med lön under utbildningen.

INTRESSET FÖR UTBILDNINGEN var väldigt stort, med över 210 sökande. Av dessa valdes 12 kvinnor och män ut till den första omgången som hålls i Sollefteå.

– Det är verkligen roligt att vi äntligen är i gång och får introducera våra deltagare till yrket som skogsmaskinförare. Målet med utbildningen är att alla ska arbeta hos någon av våra duktiga entreprenörer alternativt i SCAs egna skogsmaskinlag när utbildningen är klar, säger Björn Eriksson vid SCA Skog, en av de ansvariga för utbildningen.

Utbildningen omfattar 22 veckor med både teoretiska och praktiska moment. Det blir både simulatorkörning och körning med riktiga maskiner i skogen, och i slutet av utbildningen väntar flera veckors praktik.

– Det är mycket som vi ska hinna med. Vi inledde med en introduktion till SCA för att

snabbt gå över på vår skogliga grundkurs. De första veckorna består av rätt mycket teori, men vi kommer även att ha vissa praktiska lektioner vid skogsmaskiner, säger Björn.

För SCA är utbildningen viktig för att få fler att vilja arbeta i skogen.

– Vi är övertygade om att vi tagit fram ett mycket bra utbildningskoncept som kommer att bidra till att fler får upp ögonen för yrket. Inom SCA och hos våra entreprenörer finns det mycket kompetens som vi ser fram emot att få omsätta i utbildningen och vi hoppas på att det ska ge fler skogsmaskinförare, säger Anna Bylund, som arbetar vid SCA Skog och också är involverad i utbildningen.

SCAs skogsmaskinförarutbildning är tänkt att genomföras två gånger per år och utbildningsarten kan komma att variera utifrån behovet av förare.

Skoljakt väcker

Älgjakten är i gång och tusentals jägare är ute i skogarna. I en skogskoja i Rönsjärv, fyra mil norr om Överkalix, sitter fem förvåntansfulla ungdomar som ska få följa med på en skoljakt tillsammans med några erfarna jägare.
– Det här ska bli jättespännande, säger Emil Eriksson, 13 år.

TEXT: ANN-KATRIN ÖHMAN
FOTO: SUSANNE LINDHOLM

Det är en vacker höstdag vid Rönsjärvssjön. Björkarnas gulnande löv skapar en vacker kontrast mot de gröna tallarna och granarna vid sjön. Inne i skogskojan sprakar en välkomnande brasa och frukosten står framdukad. Hanna Engström, områdeschef för skog och skötsel vid SCA, är jaktledare för dagen och tillsammans med sex andra erfarna jägare ska hon ta med fem ungdomar på jakt.

Teddy, Emil och Hilding har varit med på jakt tidigare tillsammans med sina föräldrar och farföräldrar, medan det är första gången för Nell och Iris.

Eleverna går i årskurs sju och Hanna menar att det är en bra ålder för en skoljakt.

– I sjuan är de stora nog att hänga med

på en hel jakttag, även om det blir lite strapatser, och samtidigt är de fortfarande öppna för nya intressen. När de blir äldre är det mycket annat som drar, säger hon.

När de alla sitter samlade i stugan går hon igenom säkerhetsrutinerna vid jakten. Ungdomarna får inte hantera vapen själva, men det är ändå mycket att tänka på. De får bland annat noggranna instruktioner om att hela tiden hålla sig till den jägare de ska följa.

Det här är älgrika marker så det brukar bara behövas en jakttag för att tilldelningen ska bli fylld. I år är tilldelningen en

vuxen och en kalv

– SCA skänker köttet till skolan och det används sedan i hemkunskapsundervisningen, berättar Hanna.

FÅR SNABBT VITTRING

Två av ungdomarna får börja med att gå tillsammans med de två hundförarna, medan de andra får sitta på pass.

Det dröjer inte länge förrän hundarna får upp vittring av älg och börjar skälla. Lajkan Smulan blir så ivrig att hon simmar över Pilkån fyra gånger fram och tillbaka för att följa efter älgen och även

jaktintresset

– Det var första gången jag var med på jakt och det var roligt. Vi försökte locka fram älgarna genom att göra olika ljud, säger Nell Malmgren, 13 år.

lajkan Devil har fått upp spår av älg.

Hanna sitter på pass tillsammans med Teddy och jägaren Erika Nilsson. I väntan på att älgarna ska komma åt deras håll gör de upp en brasa. Nell sitter med sin morfar på ett annat pass och de försöker att locka fram älgarna genom att göra olika ljud, men de får inte någon älg i sikte.

SAMARBETE MED HUNDEN

Via pejl går det att se i mobilen var hundarna befinner sig och hundföraren Daniel upptäcker att Smulan har gett sig av

alldeles för långt bort.

– Smulan är enviss och ger aldrig upp, så hon följer efter älgarna så långt. Den här älgan är utom räckhåll, säger han och sätter sig på ett pass tillsammans med Emil i väntan på att Smulan ska återvända.

Erikas lajka Bettan är taggad att ta vid. När Erika släpper ut henne ur bilen vill hon genast ut i skogen och spåra.

– Det roliga med jakten är ju samarbetet med hunden, säger Erika innan hon, Hanna och Teddy sätter av till skogs.

Även Bettan får snabbt upp spår av en älg och medan de väntar på att Bettan och älgan ska komma närmare passar Emil på att värma sig vid brasan och ta fram matsäcken. Han jagade för bara några dagar sedan, tillsammans med sin farfar.

– Jag brukar vara med typ varje år. Det är jätteroligt och i framtiden vill jag också ta jägarexamen.

Plötsligt närmar sig Bettan passet. Hon är bara 400 meter bort. Daniel och Emil gör sig beredda att gå fram en bit för att komma närmare älgan. Men just som de ska skynda sig i väg viker älgan av åt ett annat håll.

På eftermiddagen bryts skoljakten för en sen lunch vid skogskojan. Det bjuds på parisare grillade över öppen eld och en ljuvlig doft sprider sig över området. Klockan börjar närma sig tre och det är dags att skjutsa tillbaka ungdomarna till Överkalix. Emil är nöjd med sin dag, även om han inte fick se någon älg.

– Det är alltid roligt att få vara med på jakt, för det är så spännande.

Så kan man få unga intresserade av jakt:

- Skapa möjligheter att komma med på jakt. Småviltsjakt är en bra inkörsport, det är enklare och mer fritt än älgjakt.
- Se till att ungdomarna håller värmen på passet genom att göra upp eld och att de har bra kläder.
- Se till att ha med ordentligt med matsäck.
- Njut av naturen kring passet, det är inte fel att plocka lite kantareller eller så om man får möjlighet.
- Förklara hur hundarna jobbar i skogen, för en stor tjusning med jakt är samarbetet med dem.

Vi behöver fler jägare

– Den stora behållningen med att arrangera skoljakter och liknande är att locka fler ungdomar att jaga – och helst hos oss på SCA. Vi har en åldrande jägarkår, och ser att det inte fylls på med nya jägare i samma takt som det faller ifrån. Så det är viktigt att öka intresset och skapa en positiv upplevelse kring jakten, säger Roland Saitzkoff, ansvarig för SCAs viltförvaltning.

– Sedan är ju jakten en mycket viktig del av vår skogsskötsel, där vi vill värna ungskogarna från att ätas upp.

Roland Saitzkoff

Sveriges skogar växer mer än de avverkas

Sveriges virkesförråd, alltså mängden levande träd i Sverige, har fördubblats sedan 1920-talet. Tack vare den ökande tillväxten har avverkningen av träd kunnat öka, utan att virkesförrådet har minskat. Det växer alltså mer än vad som avverkas i Sveriges skogar. Detta tack vare att skogen sköts aktivt.

70 %

av Sveriges landyta
utgörs av skogsmark,
vilket motsvarar
28 miljoner
hektar.

3,1 miljarder m³sk

– så stort är Sveriges totala virkesförråd på den produktiva skogsmarken, exklusive formellt skyddade områden. Det motsvarar 295 m³sk per invånare.

23 miljoner

hektar är så kallad produktiv skogsmark.

90

miljoner m³sk skog
avverkades 2023.

120

miljoner m³sk skog
– så stor är den årliga
tillväxten på den
produktiva
skogsmarken.

400 000 000

plantor planteras i den svenska skogen – varje år.

2-3

Så många nya plantor sätts för
varje träd som skördas.

m³sk = SKOGKUBIKMETER

KÄLLA: SKOGSKUNSKAP OCH SKOGSSTYRELSEN.

Fråga en expert

Leveransvirke – vad gäller?

Hej SCA!

Tar ni emot leveransvirke? Vad ska man tänka på om man vill leverera egenavverkat virke till er?

Hälsningar Bosse

Elin Olofsson,
områdeschef marknad,
SCA Skog:

Hej Bosse! Ja, SCA tar emot leveransvirke, både sågtimmer och

massaved. Vi har särskilda prislistor för leveransvirke på vår hemsida www.sca.com/skog/prislistor där vi specificerar vad som gäller.

Det finns några saker som är viktiga att tänka på när du vill leverera virke som du själv avverkar och transporterar fram till skogsbilvägen.

- Kontakta din virkesköpare på SCA och gör upp om ett avtal i god tid innan du börjar avverka. På så vis vet du att vi garanterat kan ta emot ditt virke och att vi hämtar det i rätt tid. Är

FOTO: MAGNUS EKLUND

du sent ute kan det finnas risk för att virket blir liggande vid skogsbilvägen, vilket kan påverka kvaliteten och värdet på främst ditt sågtimmer.

- Kontrollera prislistan för den geografi där du har din skog, så att du vet vilka diametrar och längder som vi efterfrågar.
- Se till att din skogsbilväg är farbar när virket ska hämtas. Om inte vägen har rätt standard kan det bli svårt för timmerbilarna att köra på den. Du måste också ha koll på vad som gäller för

exempelvis virkesavläggens placering och ha tillstånd för att få lägga virke vid en allmän väg eller om du måste använda en väg som tillhör en annan markägare.

- SCA är certifierade och därför köper vi bara virke som uppfyller vår instruktion för vedråvara. Det betyder att vi gör en riskbedömning för att säkerställa att virket inte kommer från exempelvis olagligt avverkade skogar. Lycka till med din avverkning!

Vad vill du veta?

Ställ en fråga inom t ex skogsvård, markjuridik och naturvård!
Mejla till info.skog@sca.com.

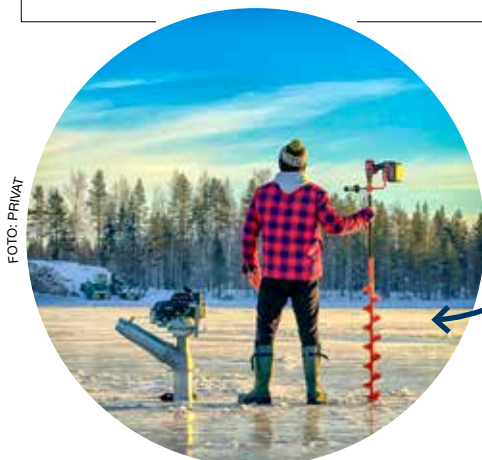

FOTO: PRIVAT

I nästa nummer!

Tälta – även på vintern

Effektivt isvägsbygge räddade stormfälld skog

Smidigt med **frysta plantor**

DIN SKOG
SCA SKOG AB
851 88 SUNDSVALL

Stort intresse för SCAs nya eltimmerbil

SCAs nya eltimmerbil med kran väckte stort intresse när den premiärvisades på mässan Elmia Lastbil i augusti. Bilen, som är ett samarbetsprojekt mellan SCA och Scania, blir den första eltimmerbilen i världen som hämtar virke i skogen för vidare transport till en virkesterminal.

– Det här är nästa steg i SCAs arbete med hållbara virkestransporter, säger Anton Ahlinder, verksamhetsutvecklare vid SCA Skog.

Drygt två år efter att SCAs och Scania's första eltimmerbil togs i drift i Umeå är det dags för nästa stora steg i arbetet med att elektrifiera skogsbrukets tunga transporter. Till skillnad mot bilen i Umeå, som körs mellan en virkesterminal och SCAs bruk i Obbola, så är den nya eltimmerbilen utrustad med kran och tandemdrift så att den kan lasta virke i skogen och transportera det till en virkesterminal.

– Vi räknar med att bilen ska vara i drift i oktober. Enligt våra beräkningar

ska den ha en räckvidd på drygt 20 mil. Mycket beror på hur mycket el det krävs för att köra kranen. Vi får testa och se, säger Anton.

LADDAD ATT KOMMA I GÅNG

Det är Rolf Lövgren Åkeri & Entreprenad AB som äger bilen, som ska köras i Östavalltrakten. Rolf kör den med stöd från SCA och han tvekade aldrig när han fick frågan från SCA om att skaffa bilen.

– Nej, jag är hellre först än sist! På så vis får jag ju vara med och påverka utvecklingen. Jag är laddad, säger Rolf.

BIDRA TILL ETT HÅLLBART SAMHÄLLE

Den nya eldrivna timmerbilen är en del i skogsbranschen's innovationsprojekt TREE* som arbetar för att hälften av skogsindustrins nya lastbilar ska vara eldrivna till 2030. Det beräknas ge 260 000 ton minskade utsläpp.

– Det är roligt att vara en del i det här viktiga arbetet och kunna bidra till ett mer hållbart samhälle. När vår nya bil är i drift räknar vi med att den ska ge 170 ton lägre koldioxidutsläpp per år, jämfört med en vanlig timmerbil. All uppmärksamhet och alla glada hejarop som vi, Scania och bilen har fått så här långt visar också att det här är en angelägen fråga för många, säger Anton.

**TREE står för "Transition to efficient, electrified forestry transport". I projektet ingår cirka 20 samarbetspartners.*

Läs mer på: www.skogforsk.se/tree

FOTO: ANTON AHLINDER/SCA